

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Odgovorni vrednik in založnik: **Dr. Janez Kr. Pogačar.**

№ 28.

V Četertik 12. maliga Serpana.

1849.

Pastirski list.

Na Dunaji zbrani nadškofje in škofje Avstrijskega cesarstva vernim svojim škofij pozdravljenje in šegen od Boga Očeta in našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Po božji milostljivi previdnosti smo se podpisani škofje Avstrijskih dežel po želji in povabilu Njih cesarske svitlosti, s katerim povabilam so tudi naši lastni želji in našemu namenjenju perjazno naproti peršli, na Dunaji zbrali, da bi se skupej med seboj posvetovali zavoljo tega, kar per novih državnih naredbah, ki jih nova državna vstava napové, katolški cerkvi v Avstrii k pridruženosti služi.

V ta namen, to imenitno delo z Bogom začeti, smo se 30. maliga Travnja, sopraznik svete Katarine, v staročastitljivi cerkvi svetiga štefana okrog Gospodoviga altarja zbrali, in smo med sveto mašo Telo Gospodovo iz rok prečastitiga, sivostariga Dunajskiga višiga pastirja prejeli, ter smo v združenji veliko tavžent okrog nas zbranih vernih, in v združenji z vami vsimi, ki ste v daljnih domačijah za nas molili, pomoči svetiga Duha zase in za svoje dela prosili; po tem pa smo v spričevanje, da smo pravih cerkvenih misel, in kaj de bo nas per vsim našim posvetovanji vodilo, katolško vero zadnjiga vesoljniga Tridentinskiga zbora z enim glasam in očitno pred Bogom in svetam zmolili.

Ker pa dobro vemo, da smo s svojimi nam

zročenimi škofijami le ko posamezne pičice v po vsim svetu razsirjeni cerkvi božji, torej nismo odlašali se obrniti k sredici od Boga postavljeni, k apostolskemu sedežu, ter svetimu očetu, Kristusovemu namestniku, svojo pokorsino, svoje persereno spoštovanje in svojo zvesto vdanost pokazati, in njegov šegen za svoje delo sprostiti.

Pa tudi cesarju, poglavarju države, gre naše spoštovanje (1. Pet. 2, 13.), in smo mu ga skazali z zahvalo, da so nas skupej poklicali, v čemur Njih dobri namen, cerkvi pravico skazati, hvaležno spoznamo.

Po tem smo se z zvesto pridnostjo v vsakdanjih, utrudljivih sejah zavolj cerkvenih reči posvetovali. Ker dobro vemo, da nam ne gre, po nespametni prederznosti naših časov nove cerkve staviti, temuč de smo postavljeni, od Kristusa Odrešenika uterjeno, z njegovo kervjo perdobljeno, in od svetiga Duha oživljano in do konca svetá vojeno cerkev vladati (Dj. ap. 20, 28.): toraj smo svojo skerb posebno v to obračali, kako bi se dali uni zaderžki odverniti, kateri so jo dosihmal v svobodni in zveličavni raši zavirali.

Zavolj katerih reči smo se posvetovali in kar smo sklenili, bomo, kakor hitro bo dognano, v posameznih škofijah po od cerkve odkazanim potu vpeljali.

Ko smo že toliko časa od vas, kar nam je sosebno o Binkuštnih praznikih in svetiga resnjiga Telesa dvakrat težko djalo, da jih nismo mogli med

vami praznovati, zatorej, preden se razidemo in k vam povernemo, nas še serce žene, ne le samo svojim pomagavcam, duhovnam, ampak tudi vam, preljubi, nekatere besede opominjevanja, podučjenja in tolažbe na serce položiti. Ko ste posameznik glas svojiga višipastirja vselej z voljnimi srcem sprejemali, smemo to toliko bolj upati, ker zdaj pomnožen z glasovi pet in trideset škofov na vaše ušesa in na vaše serce zadoni.

Preljubi! žalostne in nevarne čase smo na svetu ućakali, in še temnejši in strašnejši pergodbe se v prihodnje narejajo. Zdi se, da je nov pečat v bukvah pergodb razpečaten, nova posoda jeze božje čez zemljo razlita. Kamor koli se oko ozre, zagleda veliko hudiga in spaćenosti. Očitna vojska, punt, razpertija, sovraštvo, vzdigovanje ljudstva zoper ljudstvo; pa še večji razpertje, prepir in vojskovanje je med duhovi (učnimi, pa prevzetnimi glavami), ko na kervavim bojevalskim polji. Solnce resnice in spoznanja se je toliko in toliko ljudem skrilo, in v grozovitim mraku, ki ga ko luč hvalijo, imajo duhovi teme (neverni, hudobni ljudje) večji oblast ko kedaj čez otroke nevere (Efež. 2, 2.) Skrivna hudobija, ki že od začetka sem ni nikoli počivala, zdej hujski razsaja ko kedaj (II. Tes. 2, 7.) Ne več samo od posvetnih sladnost vpijanjeni, bogapozabljivi, od hudobije zmamljeni in oterpnjeni ljudje, ki so ob vsih časih na svetu bili, ampak puntarski duhovi in lažnjivi preroki, ki se svojiga sovraštva do Boga zavedo, so se očitno zoper njega in njegoviga Maziljeniga (Jezusa Kristusa) vzdignili in spuntali. Med tem ko, po besedah aposteljna, hudiči v Boga verujejo, in se pred njim tresejo (Jak. 2, 10.), ker se njegovi vsigamogoćni oblasti tudi škripaje utegniti ne morejo, se uni zapeljivci nad hudićevo prederznost povzdignejo, in pravijo, da je vera v Boga in v njegovo kraljestvo izvirak vsiga hudiga in zadržek vse sreće na svetu. „Vera“, to je njih poslednje, v časopisih oznanjeno razglasilo, „ki se mora zmed društva pregnati, mora zginiti iz človeških sere. Punt sploh vero zatira, in ker punt že na tem svetu ljudi proste in srećne stori, jim torej ni treba upanja do nebes. Zatorej nam je prav, da se ljudje za vero in prostost vere poganjajo, da se proste srenje (soseske brez vere) itd. narejajo, če je prostost vere toliko, kakor prostost od vsake vere ali brezvernost. Mi noćemo prostosti vere, ampak potrebnost nevere hoćemo“.

Res, težko nam je, vašim škofam, preljubi, take besede prederzniga boguvkljubanja, kakorsnih dosihmal ni bilo še v zgodovinah slišati, vašim vernim ušesam naznaniti. Pa treba je v naših dneh, odkriti brezen hudobije, iz kteriga vsi zlegi

(vse hudo) vstajajo, kar tudi božja sveta beseda na več krajih svetiga pisma stori; zakaj če strup spoznamo, se njegove škodljivosti obvarujemo. Če poprejšnji hudobni nauk nekoliko bolj prevdarite, lahko spoznate, da je vender le uno staro modrijanstvo peterih počutkov tistiga malo previdniga neumneža, kteriga nam je Gospod v priliki svetiga evangelija v svarjenje pred oči postavil, kteri je v svoji zadovoljnosti, v svojem vživanji svoji duši rekel: „Duša! veliko blaga imaš spravljeniga za prav veliko let; počivaj, jej, pi in bodi dobre volje. Bog mu je pa rekel: Neumnež! to noć bojo tvojo dušo terjali od tebe; kar si pa spravil, čigavo bo?“ (Luk. 12, 16—20.) — To je sicer stara nespamet; pa nova pomnožena hudoba naših dni v tem obstoji, da bi ne le samo nekteri, ampak vsi ljudje oglušeli, da bi budivne in otevne besede božje ne slišali: „Neumnež! to noć bojo tvojo dušo terjali od tebe“.

Pa ko bi tudi res uni goljufni osrećovavci ljudstva svoj hudobni namen dosegli, ker bi vsim ljudem v škodo, z ognjem in mećem, s kervavim puntam in grozovitno vojsko, z ropam in morijo — taki so njih pomoćki! — le nekatere osrećili, ljudem vero v Boga in v večnost, v smert in v povračilo poropali, cerkev božjo zaterli, in zemljo ko v kaki hlev, v kterim bi se požvinjeno ljudstvo pitalo in mastilo, spremenili: ali bo zato beseda: „Neumnež, to noć bojo tvojo dušo terjali od tebe!“ menj resnićna ostala? bo li smert neusmiljeno gospodariti nehala, bo li Bog svojo vsigamogoćnost in pravico zgubil, pekel pa svoje štrafnige in nebesa svoje plaćilo, če ne bojo ljudje tega verjeli in v to mislili? ne bo li več stiske in smerti, ki je greha plaćilo? in ne bo le več bolezní, reve, zdihojanja in obupnosti, ki je grešnikov delež? Ravno tako ne, kakor bi solnce na nebu sijati ne nehala, ko bi si ljudje v zdivjaćni norosti oči steknili, da bi ga nič več ne gledali.

Zadosti je, izrećeni namen krivih prerokov naših dni v njegovi hudobi vam pred oči postaviti, da se sleherni, ki ni še spaćeniga serca, z gnusobo in grozo od njega oberne. Zapeljivci pa ne stopijo povsod tako očitno s svojimi nauki na noge; skrivajo se pod odejo na videz dobrih perzadevanj, in premotijo in oslepé cele narode. Vaši škofje spoznajo za svojo dolžnost, vam nekatere nar nevarnejših zapeljivost, kterih se sovražniki kersanskiga reda v naših dneh s tolikim pridam poslužijo, nekoliko bolj na tanko pokazati, in vas, preljubi! pred njimi svariti.

Ena zmed teh nevarnost je uno omotljivo vabljenje, se poganjati za domorodnost (slepa ljubezen do svojiga naroda in jezika)! Bog je, kakor apostelj ući, stvaril iz eniga človeka ves človeški

rod, de prebiva po vsi zemlji; in je odločil odmenjene čase, in mejé njih prebivanja (Dj. ap. 17, 26.); razdelitev ljudi v družine, narode in ljudstva je tedej božja naredba. Raznost jezikov pa je že nasledik greha, odpadca od Boga in razpertja ljudi med seboj. Zučeni ajdje, ker niso spoznali, de so vsi ljudje od Boga in po njegovi podobi vstvarjeni, so ptuje narode ko divjake imeli, ter so jih zaničevali in z vojsko zatirali (parcere subjectis et debellare superbos, to je, zanesti podverženim in z vojsko zatirati prevzetne, je bil njih pregovor). Divjim ajdam še zdaj vsak ptujic ko smertni sovražnik obvelja; oni le samo svoj mali narod čislajo, vsaciga družiga pa zatirajo; ter ptujca umoré, spečejo in požró, ali pa ga ko žival prodajo; oni so se tako rekoč poživinili. Le samo kersanstvo je spet dalo človeštvu pravo visokost. Kersanstvo uči, de so vsi ljudje božjiga rodu; vsi božji otroci in poklicani v njegovo kraljestvo; vsi so si v rodu v dvojnem pomenu: iz ene kervi so rojeni, in z eno kervjo, ki je bila na križi prelita, so rešeni; zakaj v Kristusu Jezusu so se vsi, ki so bili delječ, perbližali, ločivna stena med narodi je poderta, sovraštvo je zaterto, vsi so sklenjeni v eno telo pod eno glavo, in vsi imajo perstop v enim Duhu k Očetu (Efež. 2, 13.); ni ne ajda, ne Juda, ne divjaka, ne Scita, ne sužniga, ne prostiga; ampak vse in v vsim Kristus, in vez popolnamosti, ki jih zedini, je ljubezen. (Kološ. 3, 11, 14.) Kersanstvo in z njim tudi prava perljudnost zamore tedej perzadevanju za domorodnost in za rodovino le toliko prav dati, če služi v pomnoženje ljubezni. Res je tudi kristjan družini bliže ko srenji, svojimu ljudstvu in svoji deželi bliže ko drugim unajnim ljudem; on spolni dolžnosti do vsih, je vsim vse, kar jim po božjim redu biti mora, če njegova ljubezen iz sebe gre in vse ljudi, naj si že bojo tega ali uniga naroda, te ali une dežele in deržave, obseže. Pa ljubezen se spremeni v gerdo samopridnost, če se, namesti de bi iz sebe šla, le v se zamakne, vse le nase obrača. Po tem se vname sovraštvo med osebami (personami), med družinami, srenjami, rodovi in ljudstvi, in vsaka vikši zveza prederzno razterga. Ti hudobni zapeljivci naših časov, ki bi radi vse božje in človeške naredbe prekucnili, si perzadevajo, zdravo ljubezen narodov do njih zgodovine, do njih jezika in starih šeg prekanjeno vneti in do nekake vročinske zdivjačnosti podkuriti; ktera v vsakim drugači govorečim sosedu nar hujšiga sovražnika ugleda, svojo lastno hišo zažge, de bi tudi hišo svojiga sosedu ukončala. To gotovo ni prestopanje k večji zučenosti, kakor oni pravijo, ampak je objokovanja vredna povernitev od lepiga kersanskiga zaderžanja v ajdovsko temo: narodstvo je zlato tele, in njega ma-

likovanje z vžganimi strastmi je le prevečkrat divja vojska med narodi, zares sramota pred človeštvom, gnusoba pred Bogom!

Vaši zbrani škofje, v sveti edinosti združeni, desiravno iz raznih narodov in v raznih jezikih k vam govoreči, vas prosijo in opominjajo v svetim Duhu s tistim glasom, ki se je prvi binkušni praznik v vsih jezikih zaslišal: Ne dajte se premotiti od zvutih besedi in prekanjenosti unih zapeljivcov ljudstva! Ljubite svoje ljudstvo in svojo deželo in svoj jezik; pa ne pozabite, de je vsa zemlja Gospodova; de se v vsih jezikih vsakdan k njemu moli: „Oče naš, odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpušamo svojim dolžnikom;“ in de je njegova sveta volja, ljudi in narodov po postavi in deržavnim redu, ne ločiti, ampak tudi po zunajno tako združiti, kakor bi mogli po cerkvi od znotrej in po duhovno v veri in ljubezni združeni biti.

Druga zapeljiva beseda, ki tudi nekatere, ki dobro mislijo in si za pravo zučenost perzadevajo, zmoti, pod katero besedo pa sovraštvo do kersanstva in namen, vse prekucniti, skrita tičita, in ta vsak dan zaslišana beseda je: „Ločimo šolo od cerkve!“

„Pustite otročiče, in nikar jim ne branite k meni priti, zakaj tacih je nebeško kraljestvo“ (Mat. 19, 14.), pravi Kristus Odrešenik, ki je bil sam že ko otrok s svojim obiskanjem šolo v tempeljnu posvetil. Na te besede in na ta zgled je cerkev zraven božjih vez tudi šole narejala, de bi bili mali, ki so po kerstu Zvelicarjevi, tudi po soli k njemu perpeljani. Poduk za pozemeljsko življenje koristnih reči je sklepala z nauki strahu božjiga in večniga življenja, kakor je z dušo telo sklenjeno. Zdej pa hočejo telo in dušo, zemlja in nebesa, šolo in cerkev, otročiče in Kristusa s silo ločiti. „Ne pustimo več malih k njemu, branimo jim“, to je odgovor na Gospodovo ginljivo besedo. Sami prevdarite, prelubi! kateri glas naj vaši škofje v tej reči poslušajo, ako hočejo, de bi se mlinski kamen pogubljenja na njih duše ne zavalil, s katerim Gospod tistim žuga, kateri male od njega odvracajo. (Mat. 18, 6.)

„Pa cerkev je učenosti sovražna“, vpijejo spet drugi. Tem odgovorimo: Taka učenost, ki Boga in njegovo razodenje taji in sovraži, tako malo spoštovanja in spoznanja od cerkve zasluži, kakor goljuf od tistih, ki jih je z goljufnim denarjem ganil; zakaj cerkev ve, de je steber in terdnost razodete resnice. (1. Tim. 3, 15.) Pravo učenost pa je cerkev že od nekaj spoštovala in jo je podpirala; in ker ona le en vir vse resnice, in Boga, ki je resnico razodel, tudi za stvarnika vsih nevidnih in vidnih reči spozna, torej sme s svestjok

učenosti reči: „Ti preiskuješ naturo in duha in zgodovine, ker meniš, de boš po njih zvedila, od kod življenje pride; te stvarjene reči so, ki od njega (od Boga) pričujejo; le prav preiskuj in globoko preiskuj, in njegovo večno moč in Bogstvo boš v njih spoznala (Rim. 1, 20.), in de si niso razodenje in stvarjene reči nasproti. Jez pa (govori cerkev) ne smem perpustiti, de bi se meni zročena sveta beseda po tvojih še vsak dan spremenljivih znajdbah prenaresjala; le serčno in s pametjo pojdi za učenostjo, z veseljem te čakam na koncu, ki ga dosežeš. Jez ne podiram tvojih krogov (v tvojih delih), čislaj pa tudi ti moje, in ne motni ali ne kali ter ne preklinjaj svetiga studenca, ki milijone popotnikov poživlja, kateri bi brez njega poginili, ker jim ti žeje ogasiti ne premoreš.

(Konec sledi.)

Vera edina tolažba v terpljenji.

(Poslovenil Umek.)

(Konec.)

Pa ne misli, de ti vera samo prazne tolažne besede deli; ona ti daje tudi gnado, de z močnim in stanovitim srcem vse svoje težave nosiš; ona ti kaže nar lepši izgled poterpežljivosti, de se učiš terpeti, kakor je terpelo nedolžno jagnje, ktero se je za grehe sveta Bogu v odkup dalo; kaj ti bo pomagala v tistih britkih časih vsa tvoja pravičnost, vse modrovanje tega sveta (brez vere)? Dobil boš dosti lepih misel, lepih in dobrih izrekov in prigovorov — lepo donečih besedi, pa ti bo to pač tudi moč in krepost dalo, po teh izrekih živeti in svoje dela po njih ravnati? — Le prerese nično je: laglje je lepo govoriti, kakor lepo delati. Ali v veri pa boš eniga našel, ki ni samo učil, temuč tudi po svojim nauku živel, ki je, kar je učil, tudi s svojimi deli poterdil; kateri je tudi terpel, in strašno terpel, s svojim terpljenjem tebi od Boga gnado pridobil, de tudi ti vredno in zasluživo terpeti moreš. —

Revni človek! oberni svoj pogled na razpetiga Boga-človeka in sliši, kaj tam govori: O vi vsi, ki memo greste, stojte in glejte, ako je bolečina, kakor je bolečina moja! Terpiš li nedolžen? — Glej tudi on je bil nedolžen, kakor jagnje, nobene krivice ni bilo na njem. Ako terpiš na telesu, glej tudi on je od glave do pete ranjen, in ves s kervjo oblit; ako terpiš na duši, glej tudi njegova duša je bila žalostna do smerti; ako te tvoji sovražniki preganjajo, kdo je imel več, hujših in grozovitnih, kakor ravno on? Ako te tvoji prijatli zapuščajo, zmisli se, de so tudi njega v nar večji potrebi še njegovi učenci samiga pustili; ako si otožen in žalosten, spomni se na njegove be-

sede na križu: oče, oče, zakaj si me zapustil? — Ti dosti in že dolgo terpiš, ali ne veš, koliko je on od svojiga rojstva do smertne ure terpel? Gotovo, ni žalosti, ni terpljenja, v katerim ne bi bil on sprednik, izgled, tolažnik in pomočnik; ker vse to je tudi on prenesel, in ne prisilen, ampak prostovoljno za te, de milost božjo dosežeš, brez ktere nobeniga terpljenja, nobene težave prenesti ne bi mogel. —

O silna moč, ki si v veri! o sladka tolažba, ki jo nam vera deli! Kdo se ne bo začudil? Prizor (Scene) je vreden, de ga angeli gledajo, de se začudi človek, bolnik, ki iz vere nepopisljivo krepost dobiva!

Kdor še ni vidil praviga spoznavca cerkve Jezusove na smertni postlji, ko se smert z življenjem bori, mu svetovam, de gre k umirajočim in kmalo se bo prepričal, od silne moči vere in slabe nemogljivosti nevere.

Takrat, ko se smert bliža, takrat ko tudi tisti nečimernost sveta spozna, komur je celi čas življenja nje blisk oči zapiral — takrat, ko od meseniga poželenja doslej speta duša vse zemeljske vezi razterga in na brodu časniga življenja zmirej bliže priplava k loki (Hafen) večnosti, ko dušo strah prepade — takrat se prikaže sveta vera s svojimi sladkimi tolažbami. Koliko poterpežljivost, koliko vdanost, koliko krotkost in pokojnost, ktera, se mu na licah kaže, uliva ona človeku v dušo vsred nar hujših bolečin! posebno, kader se popotnik pokrepča z angeljskim kruham na pot večniga življenja, kader se mu udje slabiga telesa s svetim oljem namažejo na strašni boj s sovražniki duše. — Pridi in glej! — to deli vera — sveta katolska vera! in od tod pride, de jih je toliko, ki so seer svoje življenje v neveri pregnali, na smertni postlji po blagih dobrotah naše matere cerkve želeli in po njih zdihovali — kakor sam Voltaire.

Ko je tega apostelna nevere enkrat njegova mati prašala, ktere vere se ima deržati, ji odgovori: „Laglje je nejeverniku živeti, ali boljši je katoliku umreti. —

Pomisli še malo te skoz mnoge izgleds poterjene skušnje:

a) De se še nobeden pri smerti ni kesal, de je pravi veri zvest ostal; ali mnogi so z grenkimi solzami objokvali, de so se nespametni v svoji razuzjzdani mladosti z dušo in telesam neveri vdali.

b) De od prave vere, in od vere sploh človek takrat nar pred odstopi, kader dneva veselja uživa, kader mu sreča cvete, zdravje in imenje služi — takrat tedej, kader meni, de ne bo nobene tolažbe in pomoči potreboval; ali to (de bi od vere odstopil) se še ni pri nobenim bolniku ali umirajočim

zgodilo, ker takrat ni tolažbe, ni pomoči razun v edini pravi veri.

c) De nekteri v cvetni mladosti od vere odstopijo, ker je laglje v neveri živeti; ali v sivi starosti se mnogi v naročje prave cerkve nazaj verne, ker pri njej je srečniši, boljši in mirniši umreti. —

Kdor ima ušesa, de sliši, naj poslušaj! —

Previdnost božja naša pomoč in tolažba.

(Kôneec.)

6. Božji blagoslov nad bogoslužnimi napravami.

a) Božja moč nad redam svetiga Benedikta.

Prav vidama se je božja previdnost nad redam (ordnam) sv. Benedikta pokazala. Iz ediniga, odločeniga samostana se je čez vse zahodno kersanstvo razširil, in obilni blagodar, ki ga je povsod donesel, nam oznanuje božjo milost in moč nad to napravo. Papež Joan XXII. si je v l. 1316 spisek slavnih, imenitnih mož narediti in pokazati dal, ktere je Benediktinski red izredil in izuril; in skazalo se je, de je ta red od svojiga začetka do tistiga časa 24 papežev, okoli 200 kardinalov, 7000 velikih škofov in 15.000 škofov dal, in mem tega še pri 40.000 od cerkve zveličanim in svetnikom prištetih udov odgojil.

Pervi samostan tega reda, Monte Kasino imenovan, je bil tolikrat podert, in je tolikrat iz popolne podertije spet še lepši vstal, de bi misliti bilo, de se je dolgo časa satan z angelam božjim zanj vojskoval. Štirikrat namreč je bil čisto razdjan: prvič v l. 583 po Longobardih; drugič v l. 884 od Saracenov; potim v l. 1046 od Normanov, in zadnjič od cesarja Friderika II. v l. 1239. Ker se je pa vselej nato še lepši in veličastniši vzdignil, je neki pisatelj tega reda — in ne po krivici — sledečo versto iz preroka Hageja nanj obrnil:

„Poslednja slava te hiše bo večji kot prva.“

Mem tega je božja previdnost od tega samostana tudi marsiktero nevihto ali nesrečo odvernila. To se je zgodilo — na priliko — v vojski, ki jo je cesar Ludovik II. s Saraceni na Laškim imel.

Že so se opomnjeni Saraceni na tim kraju Garilijane vstanovili, ki je na njenim drugim bregu Monte Kasino stal. Veliko so od zakladov in dragin tega samostana slišali, in zato je bilo neutegama ga oropati sklenjeno. Pa jelo se je že mračiti. Ker je zavolj stanovitniga lepiga vremena reka Garilijana tolikanj upadla, de jo je bilo povsod prebresti lahko, so Saraceni, zlasti ker so počitka potrebovali, samostana drugi dan se polastiti odložili. Vsi menihi s svojim opatam pa so celo noč premolili in Boga pomoči prosili, kteri jim je bil

edini zdej še pomagati v stanu. In glej, med molitvijo vstane strašen vihar, in med neprenehljivim bliskanjem in gromenjem dež tako neznano liti začne, de se je v kratkim reka Garilijana silno narasla, in na več krajih clo čez svoje bregove stopila; tako de Saraceni zjutrej nikjer več čez roko priti niso mogli. Ker se pa muditi nič niso utegnili, so spet odšli, vsi serditi, de jim je bogat rop, ki so ga že v pesteh imeti mislili, tako nenadjama izmaknjen bil.

Ako je Bog z nami, kdo premore kej zoper nas? —

Zgodbe katoliške cerkve.

Spisal Peter Hieinger.

(Dalje.)

Perva doba.

Začetik cerkve po Kristusu in apostelnih.

32. Djanje sv. apostelnor in učencor: Simona, Tadeja, Matija, Barnaba, Lukeša in Marka. Smert Marije Derice.

S. Simon je obhodil Egipt in severno Afriko, ter je tam Jezusov nauk razglasil. S. Judež Tadej pa je v Mesopotamii in Armenii sveto vero oznanoval; zlasti se je mudil v mestu Edesi per kralju Abgaru. Tudi je pisal list vernikom sploh, v kterim jih pred krivimi učeniki svari. Oba ta apostelja sta po starih pripovedih pozneje v Perzii vkup prišla, ter sta Kristusovo vero v razširjenih deželah zasejala. Tam sta tudi častito smert za Jezusa prestala; s. Simon z žago prerezan, in s. Tadej s sekiro ob glavo djan; zgodilo se je to že po l. 71.

S. Matija je razun Galicije po enih pripovedih na izhodnji strani Černiga morja, po drugih na Zamurskim pravo vero razširjal. Smert je prestal za Kristusa na Judejskim, kamor se je bil v poslednje povernil; zatožen pred višim duhovnam Arijanam je bil kamnjan, in s sekiro so mu glavo odsekali.

S. Barnaba, rojen na Ciperskim otoku, popred levit, potem učenec Kristusov je bil s s. Pavlam vred odločen, narodam s. evangeli oznanovati; zatorej ga tudi apostelja kličejo. Bil je nar pred poslan v Antiohijo, kjer je verne od začetka sam opominjeval, de naj bodo stanovitni v veri. Potem je šel v Tars, s. Pavla iskat, in zdaj sta se oba vkupej celo leto v Antiohii mudila, ter nauke kersanskiga verovanja in življenja dajala. Tudi sta od ondod milih darov v Jeruzalem za verne prinesla. Zopet sta bila oba vkupej l. 51 v Jeruzalem poslana o prašanji zastran Mojzesove postave. Potem je s. Barnaba s s. Pavlam prehodil Ciperski otok. Tukej se je še nekaj let v apostolskim

delu trdil; v l. 61 pa je po velikim terpinčenji in kamnjanji krono marternikov dosegel.

S. Lukež, popred zdravnik tudi malar v Antiohii, je bil učenec s. Pavla, in potem vedni tovarš na njegovim potovanji; zatorej je tudi večkrat v njegovih listih imenovan. Pisal je krog l. 65 s. Lukež na prošnjo nekiga vernika, Teofila po imenu tretji evangeli v greškem jeziku; deržal se je v tem pisanji na tisto, kar je bil iz ust s. Pavla in drugih aposteljnov slišal. Izdal je potem tudi djanje apostolsko, v katerim perve dela aposteljnov in učencov in potem zlasti pota s. Pavla do njegove perve ječe v Rimu popisuje. Po smerti s. Pavla je s. Lukež do pozne starosti v apostolskim delu živel; sklenil pa je mnogo terpinčen svoje življenje v Bitinii, deželi Male Azije.

S. Marka, s celim imenom Janez Marka, sin neke Marije v Jeruzalemu, in sorodovinec s. Barnaba, je bil učenec s. Petra. Pozneje je spremljal s. Pavla in s. Barnaba na nju apostolskih potih; potem je bil zopet s s. Petram v Rimu, kjer je krog l. 63 drugi evangeli po besedah tega aposteljna, pred ko ne v greškem jeziku pisal. Od ondod je bil tudi v Oglej in v Aleksandrijo poslan, tamkej nove cerkve vstavljat; o zadnji ječi s. Petra in Pavla je bil zopet v Rimu. Poslednjič je živel v Aleksandrii, kjer je lepo družbo vernih vkupej zbral, in jih k takimu življenju napeljal, kakoršno je bilo vernih v Jeruzalemu, de so namreč vse svoje posestvo enako med seboj delili. Ondi je tudi smert za Gospoda prestal; prijet od nevernikov, ravno ko je Velikonočni praznik svete skrivnosti obhajal, je bil vlačen po tleh in kamnji, dokler ni duše izdihnil.

Iz tega pregleda apostolskiga djanja se svetlo kaže, kako daleč so Jezusovi prvi poslanci s. evangeli razglasili, in kako široko se je sveta cerkev raztegnila v tistim času, ko je večidel aposteljnov razun s. Janeza evangelista že ta svet zapustil. Vse imenitnejši dežele in mesta takrat znana sveta so že glas s. evangelija zaslišale bile, in v trudi in terpljenji velikim so Gospodovi učenci svoj poklic bili izpolnili.

Spodobi se tukej spomniti še tiste, po kateri je Zveličar svetu dan bil, namreč presvete Device Marije, ktere življenje se je med tem časom častito dokončalo. Šla sicer ona ni po svetu, kakor kateri aposteljnov z glasnim oznanovanjem s. evangelija; pa njeno življenje je bilo vernim v veliko podučenje. Deržala se je s s. Janezam, kterimu jo je Jezus na križu izročil, v Jeruzalemu, spremila ga je neki tudi v Efežansko mesto, ter se je zopet povernila v Jeruzalem. Tukej je kakih petnajst let po Kristusovim vnebohodu sveto in srečno svoje življenje sklenila; vsi aposteljni so

bili, kakor so stare pripovedi po čudni božji naredbi o njeni smerti zbrani, razun s. Tomaža, kateri je še le tretji dan prišel, in o pogledu prazniga groba na Oljski gori priča njeniga vnebovzetja postal, kakor je bil pred priča Jezusoviga vstajenja.

(Dalje sledi.)

Versta

Oglejskih škofov in patriarhov.

(Spisal Peter Hieinger.)

(Dalje.)

67. Peter II. Gera, poprej mašnik Oglejske cerkve je bil patriarh le dve leti do 1301. Bil je razumin mož in v s. pismu dobro učen. Benečani pa mu tudi niso dali pokoja, de je le s pomočjo Goriškiga grofa mir doseči mogel. Koliko de so taki vedni nepokoji dobrimu duhovnimu pastirju na poti bili, in verno ljudstvo motili, si je lahko misliti.

68. Otobon iz Racijske rodovine v Piačenci na Laškim, patriarh od l. 1302 do 1315. Tudi njega so nemirni časi bolj v časne skerbí vlekli, de je per tem skerb za cerkve zaderževana bila. V l. 1307 je bil v Ogleji cerkven zbor za razsoditi pravico Padovanskiga škofa, ki si je pervo čast za patriarham perlastoval.

69. Kaston iz rodu Turnskih grofov, rojen v Milanu, patriarh od l. 1316 do 1318; in

70. Pagan iz ravno te rodovine, patriarh od l. 1318 do 1332. Kakor pod njegovimi bližnimi predniki so tudi zdaj še nepokoji dalje terpeli. Furlanski oblastniki, Veronečani, Padovanci, Trebižani in drugi so se nekaj med saboj, nekaj s patriarham napirali. Vse to je Benečanam v prid šlo, Oglejski cerkvi pa v škodo; zakaj zgubljen je bil med tem Pul in Dolina. Tudi mogočni Goriški škof Henrik je v časih orožje zoper patriarha vzdignil, vonder je kmalo mir storil, in potem patriarha podpiral.

71. S. Bertrand je bil blagorodniga stanu iz med grofov s. Genezija na Francozkim; potem ko je stopil v duhovski stan, je postal narpred korar, potlej učenik cerkvenih pravic v Tolozi, dalje ud duhovske sodbe na papeževim dvori v Avinjonu na Francozkim (tamkej namreč so tisti čas papeži stanovali). V plačilo za mnogo zasluženje do Rimske cerkve ga je papež Janez XXII. na patriarski stol v Ogleji povzdignil l. 1334. Zdaj je on skozi in skozi zgled nar boljšiga dušniga pastirja dajal. Zavoljo cerkvenih potreb je vsako leto duhovšino Oglejske škofije vkupej sklical, dvakrat je tudi zbor vsih Oglejski cerkvi podružnih škofov imel, enkrat v Vidmu, drugi pot l. 1339 pa v Ogleji. Na tem zadnjim zboru je bilo zlasti veliko sklepov zastran potreb cerkve, obhajanja božje službe in praviga zaderžanja duhovnih storjeno.

Med drugim so bile postave dane zoper poškodovavce ali zatiravce cerkvenih pravic in posestev, zoper odertnike ubozih in prejemavce velikih obrest ali čimžev; tudi je bilo spovednikom terdo zapovedano prašati, če bi kdo desetini in četertin (kvartez) cerkvenih ne bil odrajtal *). — Zraven tega je v mnogih govorih do duhovnih in klosterskih in do ljudstva, zlasti s posebno svetostjo življenja svojo izročeno čedo k pobožnosti vnel. Ubogim je bil dobrotljiv oče; sam ni popred po navadi jedi vžil, dokler ni vselej popred dvanajst revežev v čast dvanajst apostelnov z lastno roko nasitil. Tudi za klostre in cerkve je veliko storil, in za povišanje časti Matere božje skerbil. Veliko truda si je prizadel tudi za ohranitev ali brambo cerkvenih pravic, in je zato marsiktere dolge pota storil; tudi je bil od papežev večkrat do kraljev in poglavarjev poslan, per katerih je bil zavoljo pobožnosti in modrosti čislán. — V poganjanji za cerkvene pravice je v zadnje tudi častito krono našel. Gredeč iz Padovanskiga zbora, kjer je marsikej zopernosti molče prestal, je padel v derhal sovražnikov; pet ran smertnih je v tem napadu prejel, po katerih je svojo dušo v Gospodu izdihnil; popred pa je še za svoje morivce molil. Njegovo sveto truplo je bilo v Videm prineseno, in v lepo izsekan kamniten grob djano, kteriga je bil sam popred za trupla ss. Hermagora in Fortunata pripravil. Zgodilo se je to l. 1350. Papež Benedikt XIV. ga je ko svetnika častiti ukazal, in njegov spomin na 6. Rožnika postavil, kteri dan je bil častito smert storil.

72. Miklavž je bil sin Českiga kralja Janeza in patriarh od l. 1350 do 1358. Zavoljo posestva Oglejske cerkve bi bil on kmalo vojsko imel s Koroškim nadvojvodom Albrehtom, razpor je bil vonder mirno poravnán.

73. Ludovik iz rodu Turnskih grofov je Oglejsko cerkev vladal od l. 1358 do 1365. Učenost in pobožnost ste se nad njim svetile bolj kakor reči, ki pred svetam čast dajo. Oglejska cerkev je pa takrat več posestva zgubila; Slovenji Gradec, Lož, Vipava, Tomin in drugi kraji so prišli v oblast Avstrijskih vojvodov.

74. Markvard iz zlahtne Randeške rodovine, in patriarh od l. 1365 do 1381. Takrat so Benečani dosti Oglejskiga sveta na Istrijskim posili si prilastili, in patriarh je iskal per drugih knezih pomoči; zlasti so mu Genovani močno pri-

stopili in s svojim brodovjem (barkami) so mu pomagali Teržaško mesto v last dobiti, ktero se je pa že pod njegovim naslednikom Avstrijskim vojvodom podverglo.

(Dalje sledi.)

Šolarska obhaja na sv. Alojzja dan.

Prav zlo nas je veselilo, v letasnjih Drobtiščah „Veseli dan Ulimskih šolarjev na god šolskiga patrona sv. Alojzja“ brati. To nas je še bolj poterdilo v prepričanju, de take in enake veselice otrokam napravljene, de so le po potrebi občuvane in po pravim namenu vredovane, k spodbudi pridnosti in vbogljivosti mladine veliko perpomorejo, in de se tudi nauki in opomini o takih perložnostih dani toliko bolj njenih sere primejo. Lepa hvala torej Vam, častiti gospod J. Virk! za dopoved te vesele obhaje, ki je tudi mi pozabili in vnevar pustili nismo, kakor smo o marsikteri perložnosti, in zlasti na dan sv. Alojzja, tudi mi že nekterikrat otrokam, vsaj pridnišim, kak vesel dan napravili. De je to prav in dobro, nam je veljaven porok tudi slavno Vredništvo Drobtiš, ktero v posebni opombi ravno to poterdí in v živo perporoci. Na to vizo se po otrocih tudi staršev zaupanje perdobí, brez kteriga učenik s pridam nič opraviti ni v stanu. Ker pa za gotovo vemo, de vsi resnični prijatli, učitelji in dobrotniki nedolžne mladosti od takih šolarskih veselic z veseljem beró ali slišijo, tudi mi od ene enake obhaje, ki smo ji tukej na god sv. Alojzja, šolske mladosti posebniga varha in pomocnika, 21. Rožnika tekoriga leta imeli, povedati hočemo, in samo zato očitno na znanje damo, ker vsim, kteri za prid ljube mladosti serece in skerb imajo, s tem vstreči upamo.

Kakor smo se pogovorili, zmo zjutrej na opomenjeni dan iz Bistriške in Srednjiske fare nekaj večih in pridniših otrok, fantičev in deklic, 61 vsih skupej, odbrali in vsak s svojimi se k podružnici sv. Janeza Kerstnika per tukejšnim jezeru napravili, ker smo se vsakteri od ene strani pridši sosli. Ob devetih, ko smo vsi vkupej bili, je bila sv. maša, med ktero so otroci — in seer nar pred mašno pesim, potim od sv. Alojzja: „Prelepa lilija cveti“ — po povzdigovanju g. Dolinarjevo: „Velik je ta zakrament“, in na zadnje g. Potočnikovo od Marije: „Moj duh iz telesa“ — kolikor se od takih in na kmetih upati zamore, čedno peli. Po sv. maši smo jim pred cerkvijo kruha in češnj delili, de so se pokrepčali. Nato jih malo od cerkve odpeljemo, in odločimo, de so fantini in dekliči vsakteri posebej kej opraviti imeli; fantje so šli po hosti derv iskat in lomít, kar jih je bilo za kuho potrebnih — deklice pa v bližnje hiše skled in pisrov prosit, in vodo iz jezera nosit. Med tem, ko se je kuhalo (dve nedeljski šolarci ste za kuharci bile), smo pa otroke v štiri šope — fante v dva, in deklice v dva — razdelili, in vsakimu oddelku en šotor narediti rekli. Tako so naredili štiri šotorčke, in na sredi vsaciga zvišano ravninico za omizje. Potim smo pa kosili — otroci po svojih šotorčkih, vsakteri z družbo svoje verste — vsi tursične žgance in mleko. Po kosilu, ko je vse pospravljeno bilo, pa gremo vsi skupej v čoln, ki smo si ga bili v to najeli, in se nekaj časa med

*) Vidi se iz tega, de cerkvene desetine in četertine (kvartez) se iz cerkvenih postav izhajajo tudi v naših krajih, de se tedej tudi ne dajo kakor si bodi ovreči. Sej tudi v Notrejnjin in Primorji še molijo šesto cerkveno zapoved: „Odrajtuj desetine in kvartez.“ —

popevanjem mnogih nedolžnih pesim po jezeru vozimo. Per tim smo tudi še majhno poskušnjo s pričujočimi šolskimi otroci imeli. Nar pred je eden nekoliko iz življenja sv. Alojzja povedal; družih nekteri so pa, kakor jim je pred opomnjenjo bilo, perpravne in za mladost podučne pergodbe in povesti iz „Vedeža“ in nekterih družih mladosti permerjenih povestnih bukvic dopovedovali, in zato z lepimi svetincami podobe matere Božje obdarovani bili. Tako dopovedovanje je lepa vaja v govorjenji, dobra vaja za um in spomin otrokam; zraven tega pa tudi učeniku perložnost da, jih naukov, ki jih pergodba ali povest v sebi ima, v živo opomniti, in za spolnovanje lepih izgledov njih serca obu-diti in vnemati. — Iz čolna stopivši smo pa otroci-e spet v cerkev peljali, litanije od sv. Alojzja in nektre druge molitve skupej molili, in tako Bogu in sv. Alojzju v čast veselo obhajo sklenili. Pred cerkvijo smo še vsakimu kos kruha in češinj za od-hodnjo dali, potim pa se med seboj poslovili, in vsak s svojo gmetno družinico domu se vernili.

Terdno zaupamo, de potroški, ki se iz pra-viga namena mladosti v prid v take veselice ober-nejo, zapravljeni in zaverzeni niso. Zaupanje imamo, de bo Bog tudi pogreške, ki jih nevedama ali ne-radovoljno per voditvi mladosti storimo, tako za-bernil, de se bo prav in njemu v čast izšlo. Pa tudi to živo upanje nas per tim tolaži, de če si bomo zlasti mladost prav vižati vse perzadjali, in se nji v prid ne stroškov, kolikor se more, ne truda bali, bo usmiljeni Jezus, nedolžni mladosti per-sereni prijatelj, tudi nam perzanesel, in nam milost najti dal tisti dan, ko nas bo k sodbi poklical.

O Jezus, perjatelj naš ljubi!

Ozri se na našo mladost;

De uidemo večni pogubi,

Marija nam sprosí modrost.

Alojzi, patron naš častiti!

Pomagaj nam, prosímo lepo,

K Očetu med zvoljene priti,

K mu vekomej hvalo pojo. Iz Bohinja.

Razgled po keršanskim svetu.

Škofje na Dunaji zbrani so zraven pastirskiga lista, kteri je vsim vernim Avstrianskiga cesarstva namenjen in kteriga prvi del je tudi v današnji Zgodnji Danici natisnjen, še posebno pismo na ča-stito duhovšino svojih škofij pisali. To pismo je še obširniši kakor prvo. V njem naznanijo častiti škofje misli, ktere so jih per posvetvanji in per skle-pih vodile; povejo, de so svoje naznanila, vošila in opomine ze vladarstvu podali, ter perčakujejo od njegove modrosti in pravičnosti, de jim bo kmalo mogoče storjene sklepe razglasiti. Bila je njih nar imenitniši skerb, vse po cerkvenih postavah vrav-nati in leté spet k popolnoma veljavnosti pripraviti. Kar je deržava, ktera se je bila skoz sedemdeset lét vlade cerkve polastila, za prid cerkve dobriga vpeljala, to hočejo tudi škofje, ktere je sv. Duh za vladarje cerkve božje postavil, poterčiti, de postave vpervič od deržavniga vladarstva dane, za vse verne pravo moč in cerkveno veljavnost dobé. Zraven pa tudi zaterdijo, de niso hotli nikakoršne pravice, ktero si je cesar, kakor nar častitljivši sin

katolske cerkve v cerkvi perdobil, kratiti. Kar po-trebe posameznih cerkvenih okrajin in posameznih škofij zadene, od tega se bodo škofje v posamez-nih zborih pogovorili, in se tudi na svojo duhov-šino obnirali, njene vošila poslušali ter nje skušnje in pastirske razumnosti se poslužili. Ako se bo po-kazalo, de so v kakih cerkvenih postavah spre-membe potrebne, se bodo škofje s svojimi proš-njami na Papeža obnirali, in tam poterjenja svojih sklepov iskali, kjer je sredina duhovstva in kore-nina enote katolske cerkve. — Omenijo tudi še silno hlepenje po napéni prostosti, razujzdanost mladosti in nekersansko vzdigovanje narodnosti. Opominjanjo duhovne, kterim je Bog skerb za neumerjoče duše izročil, de naj oboroženi z vso učenostjo in goreč-nostjo spolnijo dolžnosti svojiga častitljiviga po-klica. — Pismo se sklène z molitevjo, naj se Go-spod vojsknihi trum s pogledam svojiga usmiljenja na te deže le ozre, kterim je v Kristusu svojim edi-norojenim Sinu, luč in gnado podaril, naj jih ne zaverže spred svojiga obličja, temuč zgubljenim angela ljubezni in ponižnosti pošlje, de težo hudih nagnjen, ki jih k zemlji tlači, od sebe veržejo in k nebesam pogledajo, za ktere so vstvarjeni. „Pot-lej bo tudi sapica Tvojiga miru k nam perpihljala, in združeni okrog Tvojiga svetiga altarja Te bomo povelicevali, v veri in upanji, dokler de pridemo v zveličansko kraljestvo gledanja. Amen“.

Milostljivi Ljubljanski škof bodo prihodni petek, t. j. 13. dan t. m. šli birmat na Dolensko, v Trebansko, Novomeško in Leskovsko dehantijo.

Pretečeno nedeljo je bila birma v Ljubljani; birmancov je bilo predpoldnam 1427, popoldne 519 tedej vsiga vkupej 1946.

Dopis iz Rima pripoveduje, de se Rimci ho-čejo Francozam podvreči, ker se dalej braniti ne morejo. Prebivavci Papeževiga mesta Bolonije so poslali nekaj mož k Papežu v Gaeto, kteri jih imajo prositi, de bi se v Bolonijo preselili. — Be-nedke se še zmirej avstrianski armadi niso podvergle.

Na Ogerskim se scer te dni od posebno ve-like bitve ni slisalo; Ogri pa so zmirej v veči stiski. Košut s svojimi ministri jo je iz Pešta v Segedin potegnil, in iz Prešborka se piše, de so puntarji sploh Pešt zapustili. Mesto Debrečin, kjer je kdej Košut gospodoval, se je cesarju podverglo; 3. dan t. m. so Rusje v cesarjevim imenu to mesto v posest vzeli. Komoranska terdnjava scer še od Ogerske armade ni zapušena, kakor so unkrat časopisi razglasili; tode upanje ji bo kmalo upadlo, ker ji lažnjivi puntarji ne bodo mogli več perkri-vati, de se združeni Avstriansko-Rusovski armadi ne bo moč zoperstaviti.

Nove bukke.

V založbi Jurja Lerherja so te dni na svitlo prišle bukvice s tem napisam: Zgodbe in po-vesti polne lepih naukov za otroke, pa tudi za odraslene ljudi. Spisal jih je v nemš-kim jeziku Tiln Jais, kteriga spise bogoljubni ljudje z veseljem in z mnogoterim dušnim dobičkam berejo. Lepo jih je poslovenil Juri Cegnar, in na praznjim belim papirji natisnil Sasenberg. Lično zvezane veljajo 20 kr. Vodjem šol se po-sebno zdej konec leta v šolske darila zamorejo per-poročiti.